

Beste mensen,

Veilig zijn in een sterke rechtsstaat. Wie wil dat niet?

Het staat niet voor niets als uitgangspunt in het coalitieakkoord.

Afgelopen woensdag was de honderdste dag van onze ambtsperiode. Een mooi moment voor een bescheiden reflectie. En al snel zag ik parallellen tussen de uitdagingen van een coalitie met 66 zetels en de uitdagingen van de tenuitvoerleggingsketen.

Te beginnen met de grote mate van afhankelijkheid.

Die 66 zetels vragen om samenwerking. We moeten continu op zoek naar draagvlak bij andere partijen. Dat betekent durven uitreiken naar de ander, want elk Kamerlid met wie we goed kunnen samenwerken, brengt een nieuwe wet dichterbij. Voor mij ligt de crux in weten wat voor een ander belangrijk is en weten wat we voor elkaar kunnen betekenen. Werk aan de winkel dus.

Voor organisaties binnen de tenuitvoerleggingsketen geldt hetzelfde. Jullie hebben elkaar net zo hard nodig. In mijn vorige functie bij de Mesdagkliniek dronk ik dan ook heel wat kopjes koffie met burgemeesters en mensen van de reclassering.

Dat bracht mij niet alleen goede contacten, ik werd mij er ook van bewust dat één enkel besluit een groot effect kan hebben op de hele strafrechterketen.

Het wel of niet delen van cruciale informatie over capaciteit of over een slachtoffer.

Het wel of niet organiseren van woonruimte voor een ex-gedetineerde.

Kortom: het wel of niet laten doorstromen binnen de keten.

Deze grote mate van afhankelijkheid brengt de keten verder, wanneer alle organisaties ook hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voelen. Dat brengt mij bij de tweede parallel.

Partijen in de Tweede Kamer hebben hun eigen achterban en eigen idealen, en de gezamenlijke opgave Nederland vooruit te brengen.

Ook jullie hebben allemaal je eigen mensen, je eigen ambitie en je eigen ingewikkeldheden en de gezamenlijke verantwoordelijkheid om opgelegde straffen daadwerkelijk uit te voeren.

Om zo slachtoffers de erkenning, genoegdoening en veiligheid te bieden waar zij recht op hebben.

Om daders verantwoordelijk te houden voor hun daden en ze na de straf de mogelijkheid te geven succesvol terug te keren in de maatschappij.

En om de samenleving het vertrouwen te geven dat rechtvaardigheid voorop staat.

Ga er maar aan staan. Dan kan je het niet hebben dat de keten vastloopt.

Wat hebben jullie hiervoor nodig?

Een keten waarbinnen iedereen, vanaf het moment van de handtekening onder een strafrechtelijke beslissing tot en met de re-integratieperiode, elkaar weet te vinden.

Een keten die onverwachte gebeurtenissen weet op te vangen. Zoals in de zomer van 2025 na de cyberaanval op het Openbaar Ministerie.

Ons digitale systeem bleek kwetsbaar. En waar systemen falen, moeten we het hebben van mensen, mensen die zich verantwoordelijk voelen voor anderen.

Ja, er waren obstakels en er kwamen achterstanden. Maar samen wisten jullie te voorkomen dat ons rechtssysteem volledig stilviel.

In coronatijd gebeurde iets soortgelijks. In korte tijd moesten er oplossingen komen voor een totaal nieuwe werkelijkheid. De Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen - de Wet USB - was net in werking getreden toen corona overzicht eiste.

Het CJIB was aangewezen als ketenregisseur en liet meteen de meerwaarde daarvan zien. Het bracht partijen snel bij elkaar, zodat iedereen over dezelfde informatie beschikte en snel kon schakelen om - zo goed als het ging - de opgelegde straffen ten uitvoer te leggen.

De cyberaanval op het OM en de coronacrisis laten zien dat we altijd rekening moeten houden met onverwachte gebeurtenissen binnen de strafrechtketen. Gebeurtenissen die we vaak niet kunnen voorkomen, maar we kunnen er wel voor zorgen dat de keten zo goed mogelijk is voorbereid.

Een mooi voorbeeld hiervan is het wekelijkse extra Coördinerend Beraad Executie om de lijnen tussen alle ketenpartners kort te houden. Dankzij dit beraad hebben jullie inzicht in het capaciteitstekort bij DJI en stemmen jullie zorgvuldig met elkaar af. Een dergelijk beraad werkt zo goed, omdat een stabiele keten, net als een coalitie, afhankelijk is van een goede structuur, heldere afspraken en goede informatie-uitwisseling.

Maar laat ik niet net doen alsof alles zo goed gaat. Alsof alle tegenslagen makkelijk zijn op te vangen.

Want ik realiseer mij goed dat het jullie flink lastig wordt gemaakt om jullie werk te doen.

Allereerst door het capaciteitstekort bij DJI. Frank de Graaf gaat hier straks uitgebreid op in, maar weet dat ik mij bewust ben van de enorme impact hiervan op de hele strafrechtketen.

Het tekort doet daarnaast ook iets met het vertrouwen van de samenleving in de tenuitvoerlegging.

Daarom komt er een gericht actieplan om de capaciteit uit te breiden en te behouden. Om personeel beter te kunnen inzetten en straffen effectiever uit te voeren door te investeren in re-integratie.

Op korte termijn kunnen we hiermee het probleem opvangen en op lange termijn weer gaan beheersen.

Hierbij heb ik jullie allemaal hard nodig. De eerste stap hebben jullie hiervoor al gezet met de verkeerstoren om de beschikbare capaciteit effectief in te kunnen zetten.

De voorbereidingen voor het nieuwe Wetboek van Strafvordering vormen een volgende uitdaging. Deze wet zorgt straks voor een beter geoliede machine. Daar ben ik van overtuigd.

Maar zover is het nog niet. Jullie staan nu eerst aan de lat om jullie organisaties zo in te richten, dat de wet straks ook kan worden uitgevoerd.

Beste mensen, weet elkaar te vinden, te helpen en te versterken. Streef naar een tenuitvoerleggingsketen die soepel loopt en waarin iedere schakel op de andere kan vertrouwen. In tijden van crisis én in de dagelijkse uitvoering.

Dat is meteen de derde en laatste parallel die ik wil noemen: op elkaar kunnen vertrouwen. Op papier kunnen afspraken nog zo duidelijk zijn, in de praktijk bepaalt de mate van vertrouwen of samenwerken ook echt lukt.

Daarom is een dag als vandaag zo goed.

Benoem dat jullie van elkaar afhankelijk zijn.

Dat jullie een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben.

En bovenal, dat geen van de afspraken of structuren iets waard is, als er geen onderling vertrouwen bestaat.

Wanneer we allemaal voorbij onze eigen afgebakende taak durven kijken en durven handelen, wacht er iets moois aan het einde van de tenuitvoerleggingsketen.

In het meest ideale geval zijn daar gestraften die succesvol zijn teruggekeerd in de maatschappij.

Slachtoffers die ervaren dat er voldoende rekening is gehouden met hun belangen.

Een samenleving die vertrouwt op de werking van de tenuitvoerleggingsketen.

En zo ..., zo dragen jullie bij aan die gekoesterde veiligheid binnen een sterke rechtsstaat.

Dank jullie wel.